

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tieliikennelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tieliikennelakia. Ajo-oikeuden haltijoiden määrävuosin tapahtuvaa terveydentilan valvontaa vähennettäisiin muiden kuin kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeuden tai henkilöauton ammattiajoluvan haltijoiden kohdalla siten, että lääkärintodistuksen yleisestä esittämisevelvollisuudesta 50, 55 tai 65 vuoden iässä luovuttaisiin. Kaikkien Suomessa vakinaisesti asuvien ajo-oikeuden haltijoiden olisi toimitettava poliisille todistus näkökyvystään 45 vuoden iässä. Todistuksen voisi antaa lääkäri tai optikko. Raskaan ajoneuvon kuljettajien ja henkilöauton ammattiajoluvan haltijoiden terveydentilaa seurattaisiin 45 ikävuoden jälkeen aina viiden vuoden välein nykyisenlaisesti, sen sijaan muiden ajo-oikeuden haltijoiden olisi toimitettava lääkärintodistus vasta 60 vuoden iässä. Ajo-oikeuden jatkaminen 70 vuoden iässä ja sen jälkeen edellyttäisi edelleen aina lääkärintodistusta. Ajo-oikeutta voitaisiin edelleen jatkaa enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Samoin uusi ajo-oikeus annettaisiin 65 vuotta täyttäneelle enintään viideksi vuodeksi. Ennestään ajo-oikeuden omaavalle annettaisiin uusi ajo-oikeus voimassa olevasta ajo-oikeudesta jäljellä olevaksi ajaksi. Velvollisuus lääkärintodistuksen esittämiseen muulloinkin kuin ikäkausitarkastusten yhteydessä voisi myös jatkossa perustua lääkärin lausuntoon tai poliisin vaatimukseen.

Poliisille ehdotetaan oikeutta ajon keskeyttämiseen kuljettajan ajokyvyn ilmeisen heikentymisen johdosta. Edellytyksenä ajon keskeyttämiselle ja väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle olisi ajokyvyn heikentyminen siinä määrin, ettei ajon jatkamiseen ole edellytyksiä ilman olennaista vaaraa. Tapauksissa olisi kyse liikennevalvonnassa ajoneuvon poikkeavan kulun perusteella tai liikenneonnettomuuden yhteydessä ilmenevästä ja selvästi havaittavasta kuljettajan poikkeavasta käyttäytymisestä, esimerkiksi sairauskoh-

tauksesta tai muusta vastaavasta syystä johdosta. Menettely koskisi vain vähäistä määrää tapauksia, mutta ne olisivat sitäkin ilmeisempiä. Muissa tapauksissa, joissa ajokyvyn menetyks ei olisi ilmeistä eikä ajon jatkamisesta olisi katsottava aiheutuvan olennaista vaaraa, poliisilla olisi edelleen oikeus vain määrääjän asettamiseen lääkärintodistuksen esittämiseksi.

Ajo-oikeuden alkamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ajo-oikeus voisi alkaa myös kuljettajantutkimuksen suorittamista osoittavan todistuksen antamisesta. Muutoksella helpotettaisiin uuden ajokorttilomakkeen käyttöönottoa vuoden 1998 alusta ajokorttikustannuksia lisäämättä. Myös käytäntöä ensimmäisen auton ajokortin antamisessa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kahdeksi vuodeksi saatava auton ajo-oikeus koskisi ensimmäisenä suoritettavaa ajokorttia. Tämän ajo-oikeuden voimassa ollessa muut auton ajo-oikeudet eivät vaikuttaisi sen voimassaoloon. Menettelyllä selkeytettäisiin ajokortin antamiseen liittyvää menettelyä ja vältettäisiin ne epäkohdat, jotka liittyvät useiden perättäisten auton ajo-oikeuksien hankkimiseen kahden vuoden ajo-oikeuden vielä voimassa ollessa. Muun syyntä kuin liikennerikkomuksiin syyllistymisen johdosta uudelleen kahdeksi vuodeksi saatu auton ajo-oikeus voitaisiin muuttaa pysyväksi ilman pituudeltaan määrättyä seuranta-aikaa.

Lisäksi ehdotetaan muutosta muutoksenhakuun koskeviin säännöksiin. Toimivalta autokoululupia koskevissa valitusasioissa siirrettäisiin hallintolainkäyttölain mukaisesti lääninoikeuteen ja säännöksiä tarkistettaisiin myös muutoin vastaamaan hallintolainkäyttölain periaatteita. Poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen haettaisiin muutosta pääsääntöisesti hallintolainkäyttölain mukaisesti. Mahdollisuus panna poliisin ja lääninhallituksen antama päätös täytäntöön vali-

tuksesta huolimatta säilytettäisiin kuitenkin ennallaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Ajo-oikeuden haltijan terveydentilan seuranta

Terveydentilan valvontaa koskevat säännökset

Kuljettajan terveydentila tutkitaan ensimmäisen kerran ajokorttiluvan hakemisen yhteydessä. Tieliikennelain (267/1981) 70 §:n mukaan eräänä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija täyttää asetuksella säädetty terveysvaatimukset. Terveysvaatimusten täytyminen osoitetaan enintään kuusi kuukautta aikaisemmin annetulla lääkärintodistuksella. Nuorison terveystodistuksen voimassaoloaika on enintään viisi vuotta ja se hyväksytään linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeutta lukuun ottamatta selvityksenä terveydentilasta. Vuoden 1996 heinäkuun alusta voimaan tulleen ajokorttiasetuksen (845/1990) 11a §:n (2/1996) mukaan uuden ajokorttiluvan myöntäminen terveysvaatimuksiltaan saman ryhmän ajokorttia varten ei normaalisti edellytä enää uuden lääkärintodistuksen esittämistä. Menettely koskee heinäkuun 1 päivän 1996 jälkeen myönnettyjä ajokorttilupia ja edellyttää, että hakijan edellytykset on kertaalleen näiden säännösten mukaisesti selvitetty. Ajo-oikeuden jatkaminen 70 ikävuoteen tai sen yli voimassa olevan ajo-oikeuden jälkeen edellyttää kuitenkin aina uutta lääkärintodistusta.

Ajo-oikeuden voimassa ollessa ajo-oikeuden haltijan terveydentilaa valvotaan pääasiassa ikäkausitarkastuksin. 1970-luvun alussa otettiin käyttöön pitkäaikainen ajokortti, joka on voimassa, kunnes sen haltija täyttää 70 vuotta. Tällöin ikäkausitarkastusten käyttöönottamisella korvattiin ajokortin uusimiseen liittyneet lääkärintarkastukset. Tieliikennelain 73 §:n mukaan (676/1990) ajo-oikeuden haltijan on toimitettava poliisille lääkärintodistus kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän on täyttänyt 45, 50, 55,

60 tai 65 vuotta osoituksena ajokortin voimassaolon edellytysten olemassaolosta. Tätä velvollisuutta ei ole kuitenkaan silloin, kun mainitun määräajan alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta ajo-oikeuden saamisesta tai ammattiajoluovan myöntämisestä. Poliisille esitetään tässä tarkoituksessa noin 230 000 lääkärintodistusta vuosittain. Lukuun sisältyvät myös erityisehdon johdosta poliisille esitetyt lääkärintodistukset, joiden osuus on kuitenkin hyvin pieni.

Annetun neuvoston direktiivin yhteisön ajokortista 91/439/ETY liitteeseen III sisältyvät vähimmäisvaatimukset lääkärintarkastuksista ja moottoriajoneuvon kuljettamiseen vaadittavasta fyysisestä ja henkisestä terveydestä. Kuorma- ja linja-auton kuljettajien kohdalla on edellytetty kuljettajan käyvän ajokortin myöntämisen jälkeen kansallisessa lainsäädännössä mahdollisesti määrätyissä määräaikaistarkastuksissa.

Määräaikaistarkastusten lisäksi ajo-oikeuden haltijan terveydentilaa voidaan valvoa myös vaatimalla tieliikennelain 73 §:n 2 momentin mukaisesti uusi lääkärin- tai erikoislääkärintodistus esitettäväksi taikka uusi ajokoe tai ajonäyte suoritettavaksi. Edellytyksenä tälle on syy epäillä, ettei kuljettaja täytä ajokorttiluvan saamisen edellytyksenä olevia terveysvaatimuksia tai ettei hän terveydentilansa vuoksi enää kykene kuljettamaan turvallisesti sellaista ajoneuvoa, jonka ajo-oikeus hänellä on. Epäiltäessä kuljettajan ajokykyä poliisilla ei ole oikeutta ajon keskeyttämiseen. Poliisi voi vain määrätä lääkärintodistuksen esitettäväksi. Tieliikennelain 75 §:n 2 momentin mukaan henkilö on määrättävä ajokieltoon, jos hän ei enää täytä lain 70 §:n 1 momentissa säädettyjä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä, esimerkiksi terveysvaatimuksia. Ajokieltoon on määrättävä myös silloin, kun vaadittua lääkärintodistusta ei ole asetetussa määräajassa toimitettu. Tämä koskee paitsi niitä tilanteita, joissa poliisi on tieliikennelain 73 §:n 2 momentin mukaan vaatinut lääkärintodistuksen esittämistä, niin myös tilanteita, joissa lääkä-

rintodistusta ei ole esitetty määräaikaistarkastuksen ajankohtana. Terveystilaa voidaan valvoa lisäksi liittämällä erityisistä syistä ajokorttilupa- ajokorttiasetuksen 16 §:n mukaisesti ehto lääkärin- tai erikoislääkärintodistuksen esittämisestä määräajan kulu- ttaa poliisille.

Tieliikennelain 72 §:n mukaan ajo-oikeus on Suomessa voimassa, kunnes ajo-oikeuden haltija täyttää 70 vuotta. Milloin ajokorttilu- pa myönnetään 65 vuotta täyttäneelle henki- lölle, sen nojalla saatava ajo-oikeus on pää- säännöstä poiketen voimassa viisi vuotta. Linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus päättyy kuitenkin aina ajo-oikeu- den haltijan täyttäessä 70 vuotta. Ajo-oikeu- den jatkaminen 70 vuoden iässä tai sen jäl- keen edellyttää aina lääkärintodistuksen esi- ttämistä. Ajo-oikeutta voidaan jatkaa tällöin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Ehdotetut muutokset terveydentilan seuran- taan

Muutokset ikäkausitarkastuksiin. Määräai- kaistarkastuksiin perustuvaa lääkärintodistu- ten esittämisvelvollisuutta on pidetty nykyi- sessä laajuudessaan raskaana ja suuria kus- tannuksia aiheuttavana järjestelmänä saavu- tettavaan hyötyyn nähden. Lainsäädännön on katsottu muutenkin mahdollistavan ter- veydentilan valvomisen, varsinkin kun ei ole katsottu olevan olemassa tieteelliseen tutki- mukseen perustuvaa näyttöä ikäkausitarkas- tusten liikenneturvallisuutta olennaisesti pa- rantavasta vaikutuksesta. Mitään koko maan kattavia tilastoja terveydentilan seurannan vaikutuksista ei kuitenkaan ole. Käytännön kokemusten perusteella on todettavissa, että ikäkausitarkastusten yhteydessä on pääosin muutettu vain ajo-oikeuden ehtoa silmälasien käyttövelvollisuudesta. Jonkin verran on alennettu myös ajo-oikeuden luokkaa hei- kentyneen terveydentilan vuoksi, mutta ajo- oikeuden menetykset ovat olleet harvinaisia.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly lääkärille velvollisuutta ilmoittaa ajokorttivi- ranomaisille ajo-oikeuden haltijan ter- veydentilassa tapahtuneista muutoksista. Ni- menomaisten säännösten puuttuessa ja poti- laan ja lääkärin välisen korostuneen luotta- mussuhteen johdosta tieto ajokykyyn vaik- utavista terveydentilan muutoksista ei käytän- nössäkään kulje lääkäriltä ajokorttivi- ranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuuden puuttu-

minen korostaa ikäkausitarkastusten tarpeel- lisuutta. Määräaikaistarkastusten säilyttämi- nen on edelleen tarpeen myös ajo-oikeuden pitkistä voimassaoloajasta johtuen, ja koska ikääntymisen myötä erilaisten ajokykyyn vaikuttavien sairauksien lisääntyminen on todennäköistä. Raskaan ajoneuvon kuljettaji- en ja henkilöauton ammattijoluvan haltijoi- den terveydentilan säännöllinen seuranta oli- si säilytettävä nykyisin määräajoin ajotehtä- vän laadun perusteella. Muiden kuljettajien kohdalla voitaisiin saatujen kokemusten pe- rusteella säännöllistä lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuutta vähentää. Ehdotetulla muutoksella ei ole vaikutusta muihin ter- veydentilan valvonnan keinoihin. Ennallaan pysyisi myös lääkärintodistuksen esittämis- velvollisuus haettaessa ajo-oikeutta 70 vuo- den iässä ja sen jälkeen.

Näkökyvyllä on ajo-oikeuden kannalta keskeinen merkitys. Euroopan yhteisöjen ajokorttisäännöksissä painotetaan huomion kiinnittämistä näön tarkkuuteen, näkökent- tään, hämäränäköön ja eteneviin sil- mäsairauksiin. Näkökyvyssä mahdollisesti tapahtuvien muutosten seuraamiseksi ehdo- tetaan tieliikennelakia muutettavaksi siten, että kaikkien ajo-oikeuden haltijoiden olisi toimitettava 45 vuoden iässä todistus näkö- kyvystään asuinpaikkansa poliisille. Voimas- sa olevassa laissa edellytetään aina lääkärin- todistuksen esittämistä. Ehdotuksen mukaan todistus näkökyvystä voisi olla myös opti- kon antama. Jolleivät erityiset lääketieteelli- set syyt muuta vaatisi, optikoiden käyttämi- lä näöntutkimuslaitteilla suoritettua tarkas- tusta voitaisiin pitää riittävänä. Optikon pä- tevydestä ja optikon ammatin harjoittami- sesta säädetään erikseen. Terveystieteiden oikeusturvakeskus myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa optikon ammattia laillis- tettuna ammattihenkilönä.

Raskaan ajoneuvon kuljettajien ja henkilö- auton ammattijoluvan haltijoiden terveyttä seurattaisiin 45 vuoden iässä tapahtuvan nä- kökyvyn tarkastuksen jälkeen nykyiseen ta- paan. Heidän olisi toimitettava 50, 55, 60 tai 65 vuoden iässä lääkärintodistus asuinpai- kansa poliisille. Raskaan ajoneuvon kuljet- taja koskevat terveysvaatimukset ovat muu- tenkin tiukemmat kuin muilla kuljettajilla. Nämä tiukemmat terveysvaatimukset koske- vat myös henkilöauton ammattijoluvan hal- tijoita. Henkilöauton (B-luokka), pakettiauo- ton (B-luokka) ja moottoripyörän ajo-oikeu- den haltijoilta ehdotetaan vaadittavaksi lää-

kärintodistus terveydentilasta vasta 60 vuoden iässä, jollei aihetta muuhun ilmenisi aiemmin.

Voimassa olevan tieliikennelain 73 §:n 1 momentin mukaan lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuutta ei ole, kun määräajan alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta ajo-oikeuden saamisesta tai ammattiajoluvan myöntämisestä. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi edellä tarkoitetun ajokorttisäännösten muutoksen johdosta, jolla vähennettiin lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuutta uuden terveystodistuksen vastaavan luokan ajokorttiluvan hakemisen yhteydessä. Ajokorttiasetuksen 11a §:n mukaan A1-, A-, B-, BE- tai T-luokan ajokorttilupaa varten ei yleensä tarvitse enää esittää uutta lääkärintodistusta, jos hakijalla on ennestään jonkin mainittuihin luokkiin kuuluvan ajoneuvon ajo-oikeus ja hän on osoittanut täyttävänsä sitä koskevat 1 päivänä heinäkuuta 1996 voimaan tulleet vähimmäisvaatimukset tuon ajankohdan jälkeen myönnetyn ajokorttiluvan saamisen yhteydessä. Vastaava muutos koskee raskaan ajoneuvoyhdistelmän ja linja-auton kuljettamiseen oikeuttavia ajokortteja. Muutos ei poista lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuutta ajo-oikeutta jatkettaessa 70 vuoden iässä tai sen jälkeen. Jotta tällaiset tapaukset, joissa ajo-oikeus on saatu ilman lääkärintodistuksen esittämistä, saatetaan yhtä lailla terveydentilan valvonnan piiriin, ehdotetaan 73 §:n 1 momentin säännöstä muutettavaksi poistamalla esittämisvelvollisuus silloin, kun määräajan alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta sellaisesta ajo-oikeuden saamisesta tai ammattiajoluvan myöntämisestä, jonka yhteydessä on esitetty lääkärintodistus, tai lääkärintodistuksen esittämisestä muun vastaavan syyn vuoksi. Jotta lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuudesta vapautuu, todistuksen on sisällettävä ajo-oikeuden jatkumisen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Vain tällaisessa tapauksessa ei ole tarkoituksenmukaista vaatia heti uudelleen toista lääkärintodistusta.

Ajo-oikeuden jatkaminen 70 ikävuoteen voimassa olevan ajo-oikeuden jälkeen edellyttää voimassa olevien säännösten mukaan aina lääkärintodistuksen esittämistä. Tästä ja lääkärintodistuksen esittämisessä ajokorttiluvan hakemisen yhteydessä tapahtuneista muutoksista johtuen ehdotetaan, että ennestään ajo-oikeuden omaavan henkilön kohdalla ajo-oikeus annetaan aiemmasta ajo-oikeu-

desta jäljellä olevaksi ajaksi. Näin terveydellisten edellytysten selvittäminen tapahtuisi aina erikseen ajo-oikeuden voimassaoloa jatkettaessa. Yli 65-vuotiailla olisi oikeus ajo-oikeuden saamiseen enintään viideksi vuodeksi. Samoin kuin ajo-oikeutta jatkettaessa ajo-oikeus voitaisiin antaa viittä vuotta lyhyemmäksi ajaksi. Ennestään voimassa olevan ajo-oikeuden omaavalle hakijalle uusi ajo-oikeus annettaisiin aiemmasta jäljellä olevaksi ajaksi. Suomessa ajo-oikeuden jatkaminen on mahdollista enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Jos ajo-oikeuden haltijalla olisi muualla Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvassa valtiossa saatu pitempään voimassa oleva ajo-oikeus, ajo-oikeus voitaisiin saada kuitenkin enintään viideksi vuodeksi.

Lainsäädäntöön ei sisälly velvoitetta muistuttaa ajo-oikeuden haltijaa lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuudesta. Käytännössä ajokortin haltijoita kuitenkin muistutetaan kirjeellä todistuksen toimittamisvelvollisuudesta. Tällä tavoin kyetään tavoittamaan ainoastaan Suomessa vakinaisesti asuvat ajo-oikeuden haltijat. Henkilön muuttaessa vakinaisesti asumaan johonkin muuhun Euroopan unionin (EU) tai ETA-maahan tällä valtiolla on Euroopan yhteisöjen ajokorttisäännösten periaatteiden mukaisesti oikeus saattaa asianomainen henkilö sikäläisen terveydentilan seurannan piiriin. Yhteisön ajokortista annetun neuvoston direktiivin 1 artiklan 3 kohdassa säädetään, että henkilön, joka on muuttanut vakinaisesti asumaan muuhun kuin ajokortin myöntäneeseen jäsenvaltioon, voidaan soveltaa muon muassa kansallisia ajokortin voimassaoloaikaa ja lääkärintarkastuksia koskevia säännöksiä. Tämän johdosta ehdotetaan, että lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuus rajattaisiin koskemaan vain Suomessa vakinaisesti asuvia ajo-oikeuden haltijoita.

Tieliikennelain 73 §:n 1 momentin nykyisen sanamuodon mukaan todistus on toimitettava poliisille. Ajokorttiasioissa toimivaltainen viranomais on asuinpaikan poliisi. Mahdollisuus todistuksen toimittamiseen kelle tahansa poliisille on aiheuttanut ylimääräistä työtä toimitettaessa todistuksia edelleen asianomaisen ajo-oikeuden haltijan asuinpaikan poliisille. Käytännössä todistukset toimitetaan yleensä suoraan lääkäriltä poliisille. Menettelyn epäkohtien poistamiseksi ehdotetaan todistus näkökyvystä ja lääkärintodistus toimitettavaksi suoraan asuin-

paikan poliisille.

Tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 2 kohdan perusteella ajo-oikeuden haltija on määrättävä ajokieltoon, jos hän ei ole poliisin asettamassa määräajassa toimittanut vaadittua lääkärintodistusta. Ajokielto voidaan määrätä siten esimerkiksi henkilön laiminlyödessä toimittaa lääkärintodistus määräaikaistarkastuksen ajankohtana, jos todistusta ei ole toimitettu poliisin asetettua erikseen nimenomaisen määräajan sen esittämiselle. Tieliikennelain 73 §:n 1 momenttiin ehdotettavan optikon antamaa todistusta koskevan muutoksen johdosta tarkistettaisiin 75 §:n 2 momentin 2 kohtaa vastaavasti maininnalla optikon antamasta todistuksesta.

Ajon keskeyttäminen ajokyvyn heikkenemisen johdosta. Liikennevalvonnassa on esiintynyt tilanteita, joissa on ollut ilmeistä kuljettajan ajokyvyn edellytysten puuttuminen fyysisistä tai psyykkisistä syistä. Käytännössä tilanteet ovat voineet olla sellaisia, että henkilö ei kykene selviytymään tutuista kaan tehtävistä, kuten oman auton tunnistamisesta, ajoneuvon käynnistämisestä, liikkeelle saamisesta tai ohjaamisesta taikka muun liikenteen havainnoimisesta. Tällaisia tilanteita ei ole paljon, mutta ne ovat sitäkin selvempiä. Kyseessä on tällöin selvästi sairauskohtauksesta tai muusta vastaavasta syystä johtuva poikkeava käytös, joka ei voi olla vaarantamatta asianomaisen omaa ja muiden liikenteen osapuolien turvallisuutta. Useimmiten ajokyvyn heikkeneminen on seurausta fyysisestä tai psyykkisestä sairaudesta tai sairauskohtauksesta, tajunnan häiriöstä, muistikatkoksesta, voimakkaasta masennustilasta, järkytyksestä tai mielen liikutuksesta, lääkkeiden käytöstä taikka ikääntymisestä johtuvista rajoituksista. Voimassa olevien säännösten nojalla poliisilla ei ole oikeutta tällaisissa tilanteissa keskeyttää ajoa. Poliisi voi vain määrätä esitettäväksi uuden lääkärintodistuksen ja asettaa esittämiseksi määräjän.

Tällaisen ilmeisen liikenneturvallisuusrisikin ehkäisemiseksi ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännös, joka mahdollistaisi poliisin puuttumisen ajo-oikeuteen välittömästi silloin, kun pelkästään määräajan asettamista lääkärintodistuksen esittämiselle ei voida pitää riittävänä kuljettajalta ilmeisesti puuttuvien ajamisen edellytysten vuoksi. Poliisi voisi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa. Edellytyksenä väliaikaiseen ajokieltoon mää-

räämiselle olisi, että ajo-oikeuden haltijan ajokyvyn heikentyminen olisi selvästi havaittavissa ja että ajon jatkaminen vaarantaisi olennaisesti muuta liikennettä.

Muutoksen johdosta tieliikennelain 76 §:ään lisättäisiin uusi 4 kohta voimassa olevien 1 - 3 kohdan ollessa rikosperusteisia. Ehdotettu muutos ei antaisi poliisille oikeutta puuttua ajokyvyn epäiltäessä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen rikokseen. Tämä syystä, että rikoksista säädetään erikseen. Näin esimerkiksi veren alkoholipitoisuuden ollessa alle rangaistavan promilleasteikon kuljettajan ajo-oikeuteen ei tämän säännöksen nojalla olisi oikeutta puuttua. Kysymyksessä oleva puuttuminen ajo-oikeuteen heikentyneen ajokyvyn vuoksi on luonteeltaan turvaamistoimenpide, joka eroaa perusteeltaan 76 §:n muista kohdista.

Lain 77 §:n väliaikaisen ajokiellon kestoa koskevaan pykälään tehtäisiin ne muutokset, jotka uuden 4 kohdan lisääminen 76 §:ään aiheuttaa. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin maininta 76 §:n 4 kohdasta, jolloin myös näissä tapauksissa väliaikaiseen ajokieltoon määränneen poliisimiehen olisi viipymättä ilmoitettava toimenpiteestä ajokiellosta päätävälle poliisille ajokieltopäätöksen tai väliaikaisen ajokiellon voimassa pitämistä koskevan päätöksen tekemiseksi. Myös 77 §:n 4 momentin toiseen virkkeeseen lisättäisiin maininta 76 §:n 4 kohdasta. Jos ajokieltoa ei tällaisessa tapauksessa määrättäisi tai jos väliaikaista ajokieltoa ei pidettäisi voimassa, poliisin olisi viipymättä palautettava ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta.

1.2. Ajo-oikeus

Ajo-oikeuden alkaminen

Voimassa olevan tieliikennelain 64 §:n 2 momentin mukaan ajo-oikeus alkaa, kun ajokortti luovutetaan.

Vaatus uuden ajokorttilomakkeen käyttöönottoon Suomessa perustuu Euroopan yhteisöjen ajokorttisäännöksiin. Yhteisön ajokortista annetun neuvoston direktiivin mukaan ajokortit annetaan hyväksytyin mallin mukaisina. Direktiivin alkuperäisen mallin mukaiselle paperiselle ajokorttilomakkeelle hyväksyttiin direktiivin muutoksella 96/47/EY vaihtoehtoinen lomakemalli, joka on luottokorttikokoa oleva kovamuovinen lomake. Suomella on direktiivin muutoksen 94/72/EY mukaan oikeus nykyisen mallisten

ajokorttien antamiseen vuoden 1997 loppuun. Mainittujen säädösten johdosta vuoden 1998 alusta lukien Suomessa annettavien ajokorttien malli muuttuu. Vaatimus koskee mainitusta ajankohdasta lukien annettavia ajokortteja, ei ennestään voimassa olevia ajokortteja. Vuonna 1996 hyväksytty vaihtoehtoinen mallilomake vastaa ominaisuuksiltaan Suomessa nykyisin käytössä olevaa ajokorttilomaketta ja se tullaan ottamaan käyttöön Suomessa. Ajokorttia koskevat säännökset sisältyvät ajokorttiasetukseen.

Ajokortin tietosisällön on oltava hyväksytyin mallin mukainen. Ajokorttiin edellytetään merkittäväksi myös ajo-oikeuden alkamispäivä, joka nykyisestä ajokorttilomakkeesta puuttuu. Ajokortin valmistustavasta johtuen ajo-oikeuden alkamista koskeva tieto on merkittävä ajokorttiin jo ennen valmistusta. Ajo-oikeuden alkaminen ajokortin luovuttamisesta edellyttää voimassa olevan säännöksen mukaan aina ajokortin luovuttamista. Vähimmäisvaatimuksena on väliaikaisen ajokortin luovutus.

Säännösten mukaan poliisi voi erityisistä syistä antaa väliaikaisen ajokortin, joka myös edellyttää aina ajokortin luovutusedellytysten olemassaoloa. Käytännössä väliaikainen ajokortti annetaan esimerkiksi silloin, kun varsinainen ajokorttilomake ei ole vielä käytettävissä tai kun se on ollut virheellinen. Myös tutkinnon vastaanottaja voi tietyin edellytyksin luovuttaa väliaikaisen ajokortin.

Koska ajo-oikeus alkaa ajokortin luovuttamisesta, ei varsinaista ajokortin luovutuspäivää voitaisi merkitä kovamuoviseen ajokorttiin ilman jonkinlaisen ajokortin luovuttamista. Nykyisten säännösten nojalla ajo-oikeuden alkamispäivätiedon merkitseminen varsinaiseen ajokorttiin edellyttäisi pääsääntöisesti väliaikaisten ajokorttien antamista, mikä osaltaan korottaisi ajokorttikustannuksia. Poliisin suoritemaksun mukaan väliaikaisen ajokortin maksu on 90 markkaa.

Jotta laajamittaiselta väliaikaisten ajokorttien antamiselta vältyttäisiin, ehdotetaan kuljettajantutkintotodistuksen kelpoisuutta laajennettavaksi ja ajo-oikeuden voimassaolon jatkamista koskevaa käytäntöä muutettavaksi.

Ajo-oikeus alkaisi kuljettajantutkinnon suorittamisesta ja sitä osoittavan todistuksen luovuttamisesta, jollei ajokorttia samalla luovutettaisi. Toimenpiteellä aikaistettaisiin ajo-oikeuden alkamista yleensä ja mahdollistettaisiin ajo-oikeuden alkamispäivän merkit-

seminen ajokorttiin ennen sen valmistusta. Menettely edellyttäisi voimassa olevaa ajokorttilupaa, jotta tutkinnon suorittajan edellytykset ajokortin saamiseen varmistettaisiin.

Ajo-oikeus jatkuisi ilman uuden ajokortin luovuttamista enintään asetuksella säädettävän määräajan, jollei hakemusasiakirjojen perusteella tai muuten siihen olisi estettä. Edellytyksenä ajo-oikeuden voimassaolon jatkumiselle keskeytyksettä olisi, että asia pantaisiin vireille ennen edellisen ajo-oikeuden päättymistä. Poikkeuksen muodostaisivat 72 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ajo-oikeuden haltijat, joiden ajo-oikeus liikennerikkomusten johdosta jatkuisi uudelleen mainitussa momentissa tarkoitettuna ajo-oikeutena ja edellyttäisi kuljettajantutkinnon suorittamista uudelleen. Heidän kohdallaan sovellettaisiin 64 §:n 2 momentin säännöstä ajo-oikeuden alkamisesta. Jos muissa tapauksissa ajo-oikeuden uudistamisen yhteydessä vaadittaisiin suoritettavaksi uusi kuljettajantutkinto, ajo-oikeus jatkuisi, jollei muuta estettä siihen olisi, kunnes vaadittu todistus asetetussa määräajassa esitettäisiin. Ajo-oikeus olisi voimassa vain Suomessa, koska ulkomailla ajavalla olisi oltava voimassa oleva ajokortti.

Tutkintoon pääsemisen edellytyksistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Asetuksella säädettäisiin myös todistuksen voimassaolosta. Todistuksen olisi tarpeen olla voimassa ajan, joka tarvittaisiin ajokortin valmistamiseen, ja se oikeuttaisi ajamaan vain Suomessa, ei kuitenkaan Ahvenanmaalla.

Auton kahden vuoden ajo-oikeuden voimassaolo

Voimassa olevan 72 §:n 2 momentin mukaan auton ajo-oikeus saadaan ensin vain kahdeksi vuodeksi, milloin sen saajalla ei aikaisemmin ole ollut muuta kuin tässä säännöksessä tarkoitettua auton ajo-oikeutta Suomessa vähintään kuusi kuukautta. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan ajo-oikeus on voimassa, kunnes ajo-oikeuden haltija täyttää 70 vuotta.

Käytännössä 2 momentin säännös on merkinnyt sitä, että aina kun edellytyksiä pysyvän eli 70 ikävuoteen voimassa olevan ajo-oikeuden saamiseksi ei ole kaikilta osin ollut, uusi auton ajo-oikeus on saatu vain kahdeksi vuodeksi. Perättäisten auton ajo-oikeuksien suorittaminen ensimmäisen auton ajo-oikeuden voimassa ollessa on tämän mu-

kaisesti merkinnyt aina uutta kahden vuoden ajo-oikeutta.

Ongelmalliseksi tilanteen on vuoden 1996 alusta tehnyt tieliikennelain muutos (754/1995) kuljettajien liikenerikkomusten seurantajärjestelmästä, koska se mahdollistaa pysyvän ajokortin saamisen aikaisintaan kuusi kuukautta ennen kahdeksi vuodeksi saadun ajo-oikeuden päättymistä. Tämä 70 ikävuoteen voimassa oleva ajo-oikeus voidaan saada vain, jos tämän vähintään puoleltoista vuoden seuranta-ajan kuluessa ei ajo-oikeuden haltijaa ole määrätty ajokieltoon tai jos hän ei muutenkaan ole syyllistynyt liikenerikkomuksiin niin, että ajokielto olisi voitu määrätä. Seuranta-ajan kohdistuminen aina uuteen kahden vuoden ajo-oikeuteen saattaa siirtää pysyvän ajokortin saantia kohtuuttomasti, varsinkin kun yhä useampien ajokorttiluokkien suorittaminen on nykyään mahdollista kahden vuoden ajo-oikeuden aikana.

Uusien kuljettajien tiukempi rikkomus-seuranta olisi tarkoituksenmukaisinta ja kohtuullisinta kohdistaa vain ensimmäiseen auton ajo-oikeuteen. Sen aikana saatavat uudet auton ajo-oikeudet eivät saisi pidentää alkuperäisen ajo-oikeuden voimassaoloaikaakaan ennen kuin edellytykset sen jatkamiseen ovat olemassa. Muut ylemmän luokan auton ajo-oikeudet olisi saatava, silloin kun se on mahdollista, vain alkuperäisestä ajo-oikeudesta jäljellä olevaksi ajaksi. Jollei edellytyksiä pysyvän ajo-oikeuden saamiseen olisi kahden vuoden ajo-oikeuden päättyessä, asianomaiselle annettaisiin uusi kahden vuoden ajo-oikeus, johon seuranta-aika jälleen kohdistuisi. Jos syynä ajo-oikeuden saamiseen uudelleen kahdeksi vuodeksi olisi esimerkiksi, ettei kuljettajaopetusta olisi saatu sairaudesta tai pimeällä ajamisen opetukseen soveltumattomasta vuodenaikasta johtuen, olisi kohtuullista, että ajo-oikeus voitaisiin muuttaa pysyväksi vaatimatta uutta puoleltoista vuoden vähimmäisseuranta-aikaa. Sen sijaan tehtyjen liikenerikkomusten vuoksi vuoden vähimmäisseuranta-ajan vaatiminen olisi perusteltua. Muutos mahdollistaisi ajo-oikeuden muuttamisen pysyväksi, kun edellytykset muutoin siihen olisivat olemassa. Tämä mahdollistaisi myös linja-auton ajokortin ja henkilöauton ammattiajoluovan suorittamisen, koska niiden saamisen edellytyksenä on muu kuin kahden vuoden ajo-oikeus.

Voimassa olevan 2 momentin mukaan ajo-

oikeus saadaan ensin vain kahdeksi vuodeksi, jos asianomaisella ei ole ollut säädettyä aikaa auton ajo-oikeutta Suomessa. Vaikka säännöstä on tarkistettu sanamuodoltaan vaatimalla ajo-oikeutta Suomessa, sen soveltamisen suhteen on edelleen ilmennyt epätie-toisuutta. Ulkomailta annettujen ajokorttien aseman selkeyttämiseksi ja niiden antamaan ajo-oikeuteen Suomessa liittyvien tulkinta-vaikkeuksien ehkäisemiseksi ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, että kahden vuoden ajo-oikeus saadaan, jos asianomaisella ei ole ollut vähintään kuuden kuukauden ajan ulkomailta annettua ajokorttia, joka olisi oikeuttanut hänet ajamaan Suomessa.

Ajo-oikeuden saaminen 65 ikävuoden jälkeen

Voimassa olevan 72 §:n 3 momentin mukaan myönnettäessä ajokorttilupa 65 vuotta täyttäneelle sen nojalla saatava ajo-oikeus on 1 momentista poiketen voimassa viisi vuotta. Edellä ajo-oikeuden haltijan terveydentilan seuranta koskevassa osassa on käsitelty jo tarkemmin tämän ikäryhmän ajo-oikeuden saamista. Sen perusteella ehdotetaan, että ajo-oikeuden voimassaoloaika voisi tästä poiketen olla vähemminkin kuin viisi vuotta vastaavasti kuin säädetään ajo-oikeuden jatkamisen osalta 4 momentissa. Jos ajo-oikeuden haltijalla olisi ennestään ajo-oikeus voimassa, uusi ajo-oikeus annettaisiin siitä jäljellä olevaksi ajaksi eli ajaksi, jonka osalta edellytykset ajo-oikeuden olemassaoloon on jo osoitettu. Vastaavasti kuten kahden vuoden ajo-oikeuden kohdalla on todettu, uusi ajo-oikeus ei vaikuttaisi aiemman ajo-oikeuden voimassaoloon muutoin kuin sitä 4 momentin mukaisesti jatkettaessa.

1.3. Linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän kuljettajan yläikäraja ajokorttiluvan myöntämisen esteenä

Ajo-oikeutta koskevan ikävaatimuksen täytyminen on lain 71 §:n 1 momentin mukaan ajokortin luovuttamisen edellytys, ei ajokorttiluvan myöntämisen edellytys. Säännöksen mukaan ajokortin luovuttamisen edellytyksenä on asetuksella säädettyjen ikävaatimusten täytyminen. Ajokorttiasetuksen 10 §:ssä säädetään vähimmäisikävaatimuksesta. Ajo-oikeuden voimassaoloa koskevan 72 §:n 3 momentin mukaan linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus

päätyy aina 70 vuoden iässä. Koska linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän, jossa vetoautona on kuorma-auto tai linja-auto, kuljettamista koskee yläikävaatimus, olisi selkeintä ottaa vastaava vaatimus myös ajokorttiluvan myöntämisedellytyksiin. Tämän johdosta ehdotetaan, että ajokorttilupaa koskevaa 70 §:n 1 momenttia tarkennettaisiin siten, että ajokorttilupaa ei voitaisi myöntää silloin, kun edellytyksiä ajo-oikeuden saamiseen ei hakijan kohdalla enää olisi.

1.4. Ajokortin voimassaolo

Ajokortti annetaan pääsääntöisesti ajo-oikeuden voimassaoloa vastaavaksi ajaksi. Yhden ajokortin periaatteen mukaisesti ajokortin voimassaolo voi kuitenkin poiketa ajo-oikeuden voimassaolosta. Näin voi tapahtua silloin, kun moottoripyörän ajokortin haltija saa ensimmäisen auton ajokortin. Auton ajo-oikeuden kahden vuoden voimassaolosta johtuen uusi ajokortti annetaan vain kahdeksi vuodeksi, vaikka moottoripyörän ajo-oikeus on heti voimassa 70 ikävuoteen saakka. Uuden ajokorttilomakkeen käyttöönoton johdosta ajokorttilomakkeelle merkitään näkyviin ajo-oikeuden saamista ja voimassaoloa koskevia tietoja kunkin luokan kohdalta erikseen. Tämän johdosta olisi tarpeen säätää erikseen myös ajokortin voimassaoloajasta. Edellä olevan perusteella ehdotetaan 72 §:ään lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan ajokortin voimassaoloajasta säädetään erikseen asetuksella.

Asianomainen ministeriö voisi lisäksi antaa tarkempia säännöksiä ajokorttiin tehtävistä merkinnöistä. Tarve tarkempien säännösten antamiseen perustuu yhteisön ajokortista annetun neuvoston direktiivin ja sen muutoksien 96/47/EY ja 97/26/EY säännösten voimaan saattamiseksi Suomessa.

1.5. Muutoksenhaku

Muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen säädetään tieliikennelain 106 a §:ssä. Voimassa olevan säännöksen mukaan muutosta haetaan, jollei erikseen ole toisin säädetty, valittamalla lääninoikeuteen. Opetus- ja harjoituslupaa koskevasta poliisin päätöksestä valitetaan kuitenkin lääninhallitukseen. Autokoululuvan saamista koskevasta lääninhallituksen päätöksestä valitetaan liikenneministeriöön. Pykälän 3 momentissa säädetään, että poliisin

ja lääninhallituksen antama päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/1950) säädetään.

Tieliikennelain 80 a §:ssä säädetään erikseen ajokiellon saattamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi. Ajokiellon haltijalla, jonka poliisi on määrännyt ajokieltoon tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdan perusteella, on oikeus saattaa asia yleisen alioikeuden käsiteltäväksi.

Uuden hallintolainkäyttölain (586/1996) voimaantulon ja valitusasioiden käsittelyn yhtenäisyyden vuoksi ehdotetaan muutoksenhakuja koskeva tieliikennelain 106 a § muutettavaksi niin, että valitusasioita käsiteltäessä noudatetaan pääsääntöisesti hallintolainkäyttölain säännöksiä, jollei erikseen toisin säädetä. Koska tieliikennelain 80 a §:ssä säädetään poliisin päättämän ajokiellon saattamisesta yleisen alioikeuden käsiteltäväksi, ehdotetaan säännös muulta osin pyydettyväksi ennallaan.

Autokoululuvan saamista koskevasta lääninhallituksen päätöksestä valitetaan tieliikennelain 106 a §:n 2 momentin mukaan liikenneministeriöön. Liikenneministeriön päätöksestä on voinut valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallintolainkäyttölain perusteluissa todetaan pyrkimyksenä olevan siirtää valituksia hallintoviranomaisilta hallintotuomioistuimille. Perustelujen mukaan korkein hallinto-oikeus toimisi entistä harvemmissä asioissa ensimmäisenä ja ainoana tuomioistuinasteena. Autokoululuvan myöntämisen edellytyksissä on luovuttu tarkoitukseenmukaisuusharkinnasta vuonna 1994. Liikenneministeriö katsoo, että myös autokoululuvan myöntämistä koskevat valitusasiat tulisi käsitellä hallintolainkäyttölain mukaisesti. Tämän johdosta toimivalta autokoululuvan saamista koskevassa valitusasiassa ehdotetaan siirrettäväksi liikenneministeriöltä hallintotuomioistuimeen. Hallintolainkäyttölain mukaan lääninhallituksen päätöksestä valitetaan lääninoikeuteen, josta on edelleen mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan myös muutoin yhteensovitettavaksi hallintolainkäyttölain kanssa. Voimassa olevan säännöksen mukaan poliisin antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen. Opetus- ja harjoituslupaa koskevasta poliisin päätöksestä valitetaan kuitenkin

kin lääninhallitukseen. Hallintolainkäyttölain 7 §:n 2 momentin mukaan poliisin päätöksestä valitetaan lääninoikeuteen. Hallintolainkäyttölaila pyritään siirtämään valituksia hallintoviranomaisiltahallintotuomioistuimille. Vaikka opetus- ja harjoituslupan myöntämisestä koskevat säännökset antavat poliisille harkintavaltaa niiden soveltamisessa, tämän ei kuitenkaan voida katsoa olevan niin merkittävä syy normaalista hallintolainkäytön valitusjärjestelmästä poikkeamiseksi. Lääninhallituksen pysyttäminen valitusviranomaisena opetus- ja harjoituslupaa koskevissa asioissa merkitsisi ylimääräisen valitusportaan muodostumista. Poliisin päätöksestä valitettaisiin tieliikennelain mukaan lääninhallitukseen, jonka päätöksestä hallintolainkäyttölain mukaan olisi mahdollista valittaa lääninoikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämän epätarkoituksenmukaisuuden välttämiseksi ehdotetaan valitus kaikissa poliisin antamissa päätöksissä järjestettäväksi hallintolainkäyttölain mukaan.

Poliisin ja lääninhallituksen antama päätös voidaan tieliikennelain 106 a §:n 3 momentin mukaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Menettely eroaa hallintolainkäyttölaissa olevasta pääsäännöstä, jonka mukaan päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Päätösten luonteesta johtuen poikkeus päätöksen välittömän täytäntöönpanon mahdollistamiseksi on edelleen aiheellista säilyttää tieliikenne-laissa.

2. Esityksen vaikutukset

Määräaikaistarkastusten poisjääminen muilta kuin raskaiden ajoneuvojen kuljettajilta ja henkilöauton ammattiajolupien haltijoilta 50, 55 tai 65 vuoden iässä tuo taloudellista säästöä sekä yhteiskunnallisesti että yksittäisen kansalaisen kannalta tarkastellen. Ikäkausitarkastusten harvenemisesta vapautuvat terveydenhuollon resurssit voitaisiin ohjata esimerkiksi liikenneturvallisuuden kannalta ongelmallisten tapausten ja vanhenevien ikäluokkien terveydentilan ja siinä tapahtuvien muutosten seurantaan. Yksittäisen kansalaisen näkökulmasta ikäkausitarkastusten keveneminen vähentää lääkärintodistusten hankinnasta aiheutuvia kustannuksia. Terveydenhuollossa tapahtuneiden muutosten myötä lääkärintodistus on yhä useam-

min jouduttu hankkimaan yksityispalveluina, mikä on osaltaan kasvattanut ajo-oikeuden haltijan kustannuksia.

Poliisille esitetään vuosittain noin 230 000 lääkärintodistusta ikäkausitarkastusten johdosta. Kolmen ikäryhmän määräaikaistarkastusten poisjääminen muilta kuin raskaiden ajoneuvojen kuljettajilta ja henkilöauton ammattiajolupien haltijoilta vähentäisi poliisille esitettävien lääkärintodistusten määrää arviolta noin kolmanneksella vuosittain. Hallinnon kevenemisestä johtuva säästö poliisin henkilötyövuosissa voitaisiin kohdentaa muuhun liikenneturvallisuustyöhön.

Kuljettajantutkintotodistuksen kelpoisuuden laajentamisella ja uudella ajo-oikeuden jatkamisessa noudatettavalla menettelyllä vällyttäisiin laajamittaiselta väliaikaisten ajokorttien antamiselta, jota ajo-oikeuden alkamisajankohdan päivämäärän tietoon saaminen muutoin edellyttäisi. Ensimmäiset auton ajokortit on nykyisin luovutettu välittömästi kuljettajantutkintopaikalta tutkinnon tultua suoritetuksi. Näiden ajokortin suorittajien osalta menettelyn muuttuminen merkitsisi palaamista aiempaan käytäntöön, kun ajokortti pitäisi erikseen hakea poliisilta, joka nykyisin luovuttaa muut ajokortit. Näiden muiden ajokorttien kohdalla ajo-oikeuden saaminen aikaistuisi, kun ajo-oikeus alkaisi heti tutkinnon suorittamisesta. Muutoksella ehkäistäisiin ajokorttikustannusten nousua. Vaihtoehtona oleva ylimääräisen väliaikaisen ajokortin antaminen lisäisi myös ajokorttivilanomaisten työtä. Poliisin perimä maksu väliaikaisesta ajokortista on voimassa olevan sisäasiainministeriön poliisin suoritteiden maksullisuudesta antaman päätöksen mukaan 90 markkaa. Tutkinnon vastaanottajan perimä maksu on 50 markkaa.

Autokoululupavalituksia koskeva muutosehdotus siirtäisi tehtävät liikenneministeriöstä lääninoikeuksiin. Opetus- ja harjoituslupia koskevien valitusten käsittelyssä toimivalta siirrettäisiin lääninhallituksilta lääninoikeuksille.

3. Asian valmistelu

Terveydentilan valvontaa koskevat ehdotukset on valmisteltu liikenneministeriön työryhmässä (työryhmämietintö 16/94), jossa oli mukana ajoneuvohallintokeskuksen ja poliisin edustus. Mietinnöstä pyydettiin lausunnot keskeisiltä liikenneturvallisuustyössä mukana olevilta viranomaisilta, yhteisöiltä ja

järjestöiltä. Ikäkausitarkastuksiin ja niiden vähentämiseen samoin kuin muihinkin ehdotuksiin suhtauduttiin pääosin myönteisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa puollettiin ikäkausitarkastuksia koskevia uudistuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö piti kuitenkin liikenneturvallisuuden kannalta vieläkin tärkeämpänä sitä, että kuljettajien ajokykyyn olennaisesti vaikuttavat terveydentilaa koskevat tiedot välittyisivät yleensä asianmukaisesti hoitavalta lääkäriltä ajokorttiviranomaiselle. Sen mielestä toiminta voitaisiin tällöin kohdistaa todellisiin riskiryhmiin. Oikeusministeriön lausunnossa pidettiin perusteltuna ehdotusta poliisin oikeudesta puuttua ajoon heikentyneen ajokykyyn johdosta, vaikkakin toimenpidettä

pidettiin kuljettajan kannalta varsin tuntuvana. Oikeusministeriön mukaan poliisin oikeuden puuttua ajokykyyn tulisi kuitenkin olla poikkeusluontoinen ja sen tulisi koskea vain rajattuja tilanteita, minkä johdosta säännösehdotuksen sanamuotoa on täsmennetty.

Esitysehdotus ja ehdotukset muulta osin on valmisteltu virkatyönä liikenneministeriössä ja niistä on pyydetty oikeusministeriön, sisäasiainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja ajoneuvohallintokeskuksen lausunto. Ehdotuksia on pääosin puollettu. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa kuitenkin esitettiin lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuudessa ehdotettujen muutosten lykkäämistä siksi, kunnes tiedonkulku lääkäriltä ajokorttiviranomaiselle on järjestetty.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

64 §. *Ajo-oikeus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ajo-oikeus alkaisi kuljettajantutkintotodistuksen antamisesta. Ajo-oikeuden alkamista kuljettajantutkinnon suorittamisesta puoltaa se, että tutkinnon suorittaminen ja säädetyn iän täytyminen ovat edellytykset ajokortin luovuttamiselle. Ajo-oikeuden alkaminen edellyttäisi aina tutkinnon vastaanottajan toimenpidettä eli todistuksen luovuttamista. Todistusta ei luovutettaisi, jos edellytyksiä ajokortintaan luovuttamiseen ei olisi. Jollei kuljettajantutkintoa suoritettaisi, ajo-oikeus alkaisi edelleen ajokortin luovuttamisesta. Kuljettajantutkintotodistusta koskisivat vastaavat säännökset kuin ajokorttia ajo-oikeuden osoittavana asiakirjana. Ajokieltoon määräämisen johdosta tutkintotodistus olisi vastaavasti kuin ajokortti luovutettava poliisille. Ajokiellon jälkeen ajo-oikeuden uudelleen alkaminen edellyttäisi ajokortin antamista. Asetuksella säädettäisiin todistuksen voimassaoloajasta ja tutkintoon pääsemisen edellytyksistä.

70 §. *Ajokorttilupa.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 72 §:n 3 momenttia vastaava säännös, joka tosiasiallisesti muodostaa esteen ajokorttiluvan myöntämiselle. Säännöksen mukaan linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus lakkaa ajo-

oikeuden haltijan täyttyessä 70 vuotta. Asetuksella säädetyn ikävaatimuksen täyttyminen on edellytys ajokortin luovuttamiselle. Asetuksessa säädetään vähimmäisikää koskevista vaatimuksista.

71 §. *Ajokortin luovuttaminen.* Pykälän 1 momenttiin tehdyn lisäyksen mukaan uudelleen kahdeksi vuodeksi saatua auton ajo-oikeutta voitaisiin jatkaa ennen kuin vähintään puolitoista vuotta olisi kulunut sen saamisesta edellyttäen, että syynä uuden kaksivuotisen ajo-oikeuden saamiseen on ollut muu kuin 72 §:n 2 momentissa tarkoitettu ajokielto tai liikenneriikkomuksiin syyllistyminen niin, että ajokielto olisi voitu määrätä. Samoin perustein voidaan ajokorttiasetuksen mukaan uusi lyhytaikainen ajokortti antaa ilman kuljettajantutkinnon uudelleen suorittamista.

72 §. *Ajo-oikeuden voimassaolo.* Ensimmäinen auton ajo-oikeus saataisiin edelleen kahdeksi vuodeksi. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että sen aikana muut auton ajo-oikeudet saataisiin kahdesta vuodesta jäljellä olevaksi ajaksi. Poikkeuksena olisi 3 momentissa säädetty raskaiden ajoneuvojen ajo-oikeuden päättymisen 70 vuoden iässä. Näin esimerkiksi kuorma-auton ajo-oikeuden hankkiminen henkilöauton kahdeksi vuodeksi saadun ajo-oikeuden aikana ei enää pidentäisi henkilöauton ajo-oikeuden voimassaoloaikaa.

Edellytyksistä ajo-oikeuden voimassaolon määräytymiseksi 1 tai 2 momentin mukaisesti säädetäisiin erikseen Suomessa saadun ajo-oikeuden ja ulkomaiseen ajokorttiin perustuvan ajo-oikeuden osalta. Ulkomailla vähintään kuusi kuukautta aikaisemmin annettu ajokortti oikeuttaisi 1 momentissa tarkoitetun ajo-oikeuden saamiseen, jos kortti olisi oikeuttanut haltijansa ajamaan autoa Suomessa riippumatta siitä, onko hän tosiasiassa ajanut täällä ja onko hänellä ollut ajo-oikeus tämän ajan vai ei. Säännöksellä pyrittäisiin korostamaan lyhytaikaisen ajo-oikeuden liittymistä suomalaiseen kuljettaja-opetusjärjestelmään. Esimerkiksi tilapäisen oleskelun aikana ulkomailla ajokortin suorittaneet mutta Suomessa vakinaisesti asuvat henkilöt olisivat samassa asemassa Suomessa ajokortin suorittavien kanssa. Heille annettaisiin lyhytaikainen ajo-oikeus, koska ulkomainen ajokortti ei oikeuttaisi heitä ajamaan Suomessa. Myös muut ulkomaiset uudet kuljettajat olisi perusteltua asettaa samaan asemaan Suomessa ajokortin suorittavien uusien kuljettajien kanssa ajokorttia vaihdettaessa. Heidän kohdallaan tämä merkitsi sitä, että alle kuusi kuukautta aiemmin ajokortin saaneille annettaisiin ajokorttia vaihdettaessa kahden vuoden ajo-oikeus ja pysyvän ajokortin saadakseen heidän olisi saatava toisen vaiheen jatko-opetus.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vastaavasti kuin 2 momentissa uusi ajo-oikeus saataisiin enintään siksi ajaksi kuin asianomaisella on ennestään ajo-oikeus voimassa. Koska joissakin EU-maissa ajokortit saadaan rajoittamattomaksi ajaksi, olisi syytä asettaa edelleen nykyistä viiden vuoden määräaika vastava maksimi. Säännös vastaisi tältä osin ajo-oikeuden jatkamista koskevaa säännöstä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka koskisi ajo-oikeuden voimassaolon jatkamismenettelyä. Ajo-oikeuden jatkamiseksi keskeytyksestä olisi haettava ajokorttilupaa tai esitettävä muut säädetty selvitukset edellisen ajo-oikeuden voimassa ollessa. Menettely pysyttäisi ajo-oikeuden voimassa keskeytyksestä, jollei ajo-oikeuden saamiselle olisi estettä. Tarve ajo-oikeuden jatkamiseen edellisen voimassaolon päättymisestä voisi olla enintään kolme kuukautta. Ajo-oikeuden jatkuminen edellisen ajo-oikeuden voimassaolon päätyttyä jätettävällä ajokorttilupahakemuksella edellyttäisi ajokortin luovuttamista. Uuden kuljettajan tu-

kempi rikkomusseuranta kohdistuisi 72 §:n 2 momentissa tarkoitetun ajo-oikeuden haltijaan siihen saakka, kun pysyvä ajokortti luovutettaisiin, kuitenkin enintään siihen saakka kun mainittu kahden vuoden määräaika päättyisi. Ajokorttiin tehtävistä merkinnöistä annettaisiin tarkemmat säännökset ehdotetun 72 §:n 6 momentin mukaisesti.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan ajokortin voimassaolosta säädetäisiin tarkemmin asetuksella. Yhden kortin periaatteesta johtuen olisi tarpeen säätää ajo-oikeuden voimassaoloajoista poikkeavista ajokortin voimassaoloajoista.

73 §. *Terveystilan valvonta.* Yleisperusteluissa esitetyn mukaisesti 45 vuoden iässä hyväksyttäisiin myös optikon antama todistus. Kuorma-auton ja linja-auton ajo-oikeuden haltijoiden ikäkausitarkastukset pysytettäisiin muuten ennallaan. Muiden kuljettajien olisi esitettävä lääkärintodistus vasta 60 vuoden iässä. Todistuksen esittämisvelvollisuutta ei kuitenkaan olisi nykyisestä poiketen muualla kuin Suomessa vakinaisesti asuvilla. Todistuksen esittämisvelvollisuutta ei myöskään olisi, jos ajokyvyn terveydelliset edellytykset olisi osoitettu lääkärintodistuksella enintään viisi vuotta aikaisemmin ajo-oikeuden saamisen yhteydessä. Todistus toimittaisiin nykyisestä poiketen suoraan asuinpaikan poliisille.

75 §. *Perusteet ajokieltoon määräämiseksi.* Edellä 73 §:n muutoksesta johtuen ehdotetaan 2 momentin 2 kohtaan lisättäväksi maininta optikon antamasta todistuksesta.

76 §. *Perusteet väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, joka mahdollistaisi ajo-oikeuteen puuttumisen ilmeisten terveydellisten edellytysten puuttuessa. Säännös soveltuisi tilanteisiin, jolloin ajamisen ei voitaisi antaa jatkoa ennen terveydellisten edellytysten selvittämistä. Pykälän 2 ja 3 kohtaan tehtäisiin uuden 4 kohdan lisäämisestä johtuvat lakitekniset tarkistukset.

77 §. *Väliaikaisen ajokiellon kesto.* Edellä 76 §:ään ehdotetun ajo-oikeuteen puuttumisen johdosta ehdotetaan 3 ja 4 momenttia tarkistettavaksi väliaikaisesta ajokiellosta ilmoittamiseksi, sen voimassa pysyttämisestä päättämiseksi siksi, kunnes lääkärintodistus on esitetty tai ajokortin palauttamiseksi, jollei väliaikaista ajokieltoa pidettäisi voimassa.

106 a §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen päätökseen olisi voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa

säädetään, jollei erikseen toisin säädetä. Päätökset voitaisiin kuitenkin edelleen panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat kuljettajantutkintotodistusta ja ajokortin voimassaoloaikaa koskevat säännökset annettaisiin ajokorttiasetuksessa. Muutokset valmisteltaisiin tulemaan voimaan samanaikaisesti lainmuutoksen kanssa.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

Lain voimaantulon jälkeen suoritustakuljettajantutkinnosta annettu todistus oikeuttaisi ehdotetun 64 §:n 2 momentin mu-

kaisesti kuljettamaan ajoneuvoa ennen ajokortin luovuttamista. Ehdotetun 73 §:n mukainen terveydentilan seuranta kohdistuisi ajo-oikeuden haltijaan, joka täyttää pykälässä säädetyn iän lain voimaantulon jälkeen. Jos velvollisuus lääkärintodistuksen esittämiseen olisi syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisesti, ajo-oikeuden haltijan olisi esitettävä sen mukaisesti vaadittu selvitys vielä tämän lain voimaantulon jälkeen.

Muutoksenhakua koskevan säännöksen muuttumisen johdosta lain voimaan tullessa liikenneministeriössä ja lääninhallituksissa ratkaisemattomat valitukset siirrettäisiin käsiteltäviksi ehdotetun 106 a §:n mukaisesti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 64 §:n 2 momentti, 70 §:n 1 momentti, 71 §:n 1 momentti, 72 §:n 2 ja 3 momentti, 73 §:n 1 momentti, 75 §:n 2 momentin 2 kohta, 76 §:n 2 ja 3 kohta, 77 §:n 3 ja 4 momentti ja 106 a §, sellaisina kuin ne ovat, 64 §:n 2 momentti, 71 §:n 1 momentti ja 72 §:n 2 momentti laissa 754/1995, 70 §:n 1 momentti laissa 429/1996, 72 §:n 3 momentti, 73 §:n 1 momentti, 75 §:n 2 momentin 2 kohta, 76 §:n 2 ja 3 kohta ja 77 §:n 3 ja 4 momentti laissa 676/1990 sekä 106a § laissa 270/1989, ja

lisätään 72 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 676/1990 ja 754/1995, uusi 5 ja 6 momentti ja 76 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 676/1990, uusi 4 kohta seuraavasti:

64 §

Ajo-oikeus

Ajo-oikeus alkaa, kun ajokortti luovutetaan tai, jos ajo-oikeuden saamisen edellytyksenä on kuljettajantutkinnon suorittaminen eikä vastaavaa ajokorttia ole luovutettu, kun todistus tutkinnon suorittamisesta hyväksytysti luovutetaan. Mitä tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä säädetään ajokortista ajo-oikeuden osoittava-

na asiakirjana, sen mukana pitämisestä, luovuttamisesta sekä viranomaisen haltuun ottamisesta ja viranomaiselle luovuttamisesta ajokieltoon määrättäessä ja ajokorttia luovutettaessa, koskee myös tutkintotodistusta. Todistuksen voimassaolosta säädetään tarkemmin asetuksella. Ajo-oikeutta ei ole sillä, joka on määrätty ajokieltoon tai väliaikaiseen ajokieltoon. Ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen ajokortti palautetaan haltijalleen tai hänelle luovutetaan uusi ajokortti. Jos ajokorttia ei ole saatu poliisin hal-

tuun, ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun asianomaiselle luovutetaan uusi ajokortti.

70 §

Ajokorttilupa

Poliisi myöntää luvan ajokortin saamiseen (*ajokorttilupa*) hakijalle, joka täyttää asetuksella säädettyt terveystaamukset ja jota ei alkoholin tai muun huumaavan aineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi. Ajokorttilupaa linja-auton tai raskaan ajoneuvoyhdistelmän kuljettamiseen oikeuttavan ajokortin saamiseksi ei myönnetä, jos hakijan ikä 72 §:n 3 momentin mukaan on esteenä ajo-oikeuden saamiselle.

71 §

Ajokortin luovuttaminen

Ajokortti luovutetaan sille, joka on saanut ajokorttiluvan, täyttää asetuksella säädetyn ikävaatimuksen ja on suorittanut hyväksyttävästi kuljettajantutkinnon tai, milloin kysymyksessä on kahdeksi vuodeksi saadun auton ajo-oikeuden jatkaminen, on saanut säädetyn jatko-opetuksen. Kahdeksi vuodeksi saatua auton ajo-oikeutta jatkettaessa ajokortti luovutetaan aikaisintaan kuusi kuukautta ennen voimassaoloajan päättymistä. Tätä määräaika ei kuitenkaan sovelleta, jos kysymyksessä on muusta kuin 72 §:n 2 momentissa tarkoitettua syystä uudelleen kahdeksi vuodeksi saadun ajo-oikeuden jatkaminen. Ajokorttia ei luovuteta, jos ajokorttilupa on peruutettu tai jos ajokorttiluvan myöntämisen jälkeen on ilmennyt este sen myöntämiselle tai peruste ajokieltoon määräämiselle.

72 §

Ajo-oikeuden voimassaolo

Auton ajo-oikeus saadaan kuitenkin ensin vain kahdeksi vuodeksi, jos sen saajalla ei aikaisemmin ole ollut vähintään kuuden kuukauden ajan Suomessa saatua muuta kuin

tässä momentissa tarkoitettua tai tässä momentissa tarkoitettun ajo-oikeuden voimassa ollessa alkanutta auton ajo-oikeutta taikka vastaavan ajan ulkomailta annettua ajokorttia, joka on oikeuttanut hänet kuljettamaan autoa Suomessa. Muu auton ajo-oikeus saadaan kahden vuoden ajo-oikeudesta jäljellä olevaksi ajaksi, jollei 3 momentin linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeuden päättymistä koskevasta säännöksestä muuta johdu. Jos ajo-oikeuden haltija on kahden vuoden ajo-oikeuden aikana määrätty tai hänet olisi voitu määrätä ajokieltoon, myös seuraava auton ajo-oikeus saadaan vain kahdeksi vuodeksi, jollei erityistä syytä muuhun ole.

Milloin ajokorttilupa myönnetään 65 vuotta täyttäneelle henkilölle, sen nojalla saatava ajo-oikeus on 1 momentista poiketen voimassa määräajan, enintään viisi vuotta. Jos luvan saajalla on ennestään ajo-oikeus, uusi ajo-oikeus saadaan siitä jäljellä olevaksi ajaksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi. Linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeus päättyy kuitenkin aina ajo-oikeuden haltijan täyttäessä 70 vuotta.

Jos ajo-oikeuden voimassaolon jatkamiseksi haetaan ajokorttilupaa tai, jollei uutta ajokorttilupaa vaadita, esitetään säädetty selviytykset ennen ajo-oikeuden päättymistä, ajo-oikeus jatkuu Suomessa, jollei estettä siihen ole, 64 §:n 2 momentista poiketen siihen saakka, kun uutta ajo-oikeutta vastaava ajokortti luovutetaan, kuitenkin enintään asetuksella säädetty ajon edellisen ajo-oikeuden voimassaolon päättymisestä. Jos ajo-oikeuden voimassaolo jatkuu uudelleen tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettulla ajo-oikeudella, jonka saamisen edellytyksenä on kuljettajantutkinnon suorittaminen uudelleen, ajo-oikeus jatkuu kuitenkin siten kuin 64 §:n 2 momentissa ajo-oikeuden alkamisesta säädetään.

Ajokortin voimassaolosta säädetään tarkemmin asetuksella. Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä ajokorttiin tehtävistä merkinnöistä.

73 §

Terveystilan valvonta

Suomessa vakinaisesti asuvan ajo-oikeuden haltijan on toimitettava asuinpaikkansa poliisi-

sille lääkärin tai optikon antama todistus näkökyvystään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän on täyttänyt 45 vuotta. Kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeuden haltijan tai henkilöauton ammattiajoluovan haltijan on toimitettava lääkärintodistus asuinpaikkansa poliisille kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän täyttää 50, 55, 60 tai 65 vuotta, ja muun ajo-oikeuden haltijan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän täyttää 60 vuotta. Tässä momentissa tarkoitettua velvollisuutta ei kuitenkaan ole silloin, kun mainitun määräajan alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta ajo-oikeuden saamisesta tai ammattiajoluovan myöntämisestä, jonka yhteydessä on esitetty lääkärintodistus, tai lääkärintodistuksen esittämisestä muun vastaavan syyn johdosta.

75 §

Perusteet ajokieltoon määräämiselle

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 2 ja 4 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

2) jos hän ei poliisin asettamassa määrääjässä ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai optikon antamaa todistusta taikka suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajokoetta tai ajonäytettä;

76 §

Perusteet väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa:

2) jos on syytä epäillä hänen syyllistyneen törkeään liikenteen vaarantamiseen tai huumantuneena ajamiseen;

3) jos on todennäköistä, että edellytykset ajokieltoon määräämiseen 75 §:n 2 momentin 3 - 6 kohdan nojalla ovat olemassa; tai

4) jos on ilmeistä, että ajo-oikeuden haltijan ajokyky on sairauden, vian tai muun sellaisen syyn vuoksi siinä määrin heikentynyt, että siitä aiheutuu ajon jatkuessa olennaista vaaraa muulle liikenteelle eikä terveydenti-

lan selvittämistä 73 §:n 2 momentin mukaisesti voida tästä syystä pitää yksinään riittävänä.

77 §

Väliaikaisen ajokielton kesto

Edellä 76 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaiseen ajokieltoon määränneen poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava toimenpiteestä ajokiellostä päättävälle poliisille. Tämän on viipymättä 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa päätettävä ajokiellostä tai 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaisen ajokielton pitämisestä voimassa.

Jos 76 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuista teosta ei nosteta syytettä tai syyte hylätään tai jos teosta määrätään ajokielto ehdollisena, poliisin on viipymättä palautettava ajokortti. Poliisin on viipymättä palautettava ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta ajo-oikeuden haltijalle myös, jos 76 §:n 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokieltoa ei määrätä tai jos 76 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaista ajokieltoa ei pidetä voimassa.

106 a §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen on voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei toisin erikseen säädetä. Poliisin ja lääninhallituksen antama päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1998.

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen suoritetuista kuljettajantutkinnoista annettuihin todistuksiin. Tätä lakia sovelletaan ajo-oikeuden jatkamiseen, jos 72 §:n 5 momentissa tarkoitettu hakemus tehdään tai muu selvitys esitetään tämän lain voimaantulon jälkeen. Tämän lain 73 §:n 1 momenttia sovelletaan ajo-oikeuden haltijaan, joka täyttää mainitussa momentissa säädetyn iän tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain voimaan tullessa liikenneministeriössä tai lääninhallituksessa vireillä olevat valitukset, jotka tämän lain voimaan-

tulon jälkeen kuuluvat korkeimman hallinto-
oikeuden tai lääninoikeuden toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi korkeimmassa hallin-
to-oikeudessa tai asianomaisessa läänin-
oikeudessa.

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Liikenneministeri *Matti Aura*

Laki

tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 64 §:n 2 momentti, 70 §:n 1 momentti, 71 §:n 1 momentti, 72 §:n 2 ja 3 momentti, 73 §:n 1 momentti, 75 §:n 2 momentin 2 kohta, 76 §:n 2 ja 3 kohta, 77 §:n 3 ja 4 momentti ja 106 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 64 §:n 2 momentti, 71 §:n 1 momentti ja 72 §:n 2 momentti laissa 754/1995, 70 §:n 1 momentti laissa 429/1996, 72 §:n 3 momentti, 73 §:n 1 momentti, 75 §:n 2 momentin 2 kohta, 76 §:n 2 ja 3 kohta ja 77 §:n 3 ja 4 momentti laissa 676/1990 sekä 106 a § laissa 270/1989, ja

lisätään 72 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 676/1990 ja 754/1995, uusi 5 ja 6 momentti ja 76 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 676/1990, uusi 4 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

64 §

Ajo-oikeus

Ajo-oikeus alkaa, kun ajokortti luovutetaan. Ajo-oikeutta ei ole sillä, joka on määrätty ajokieltoon tai väliaikaiseen ajokieltoon. Ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen ajokortti palautetaan haltijalleen tai hänelle luovutetaan uusi ajokortti. Mikäli ajokorttia ei ole saatu poliisiin haltuun, ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun asianomaiselle luovutetaan uusi ajokortti.

Ajo-oikeus alkaa, kun ajokortti luovutetaan tai, jos ajo-oikeuden saamisen edellytyksenä on kuljettajantutkimnon suorittaminen eikä vastaavaa ajokorttia ole luovutettu, kun todistus tutkimuksen suorittamisesta hyväksytysti luovutetaan. Mitä tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä säädetään ajokortista ajo-oikeuden osoittavana asiakirjana, sen mukana pitämisestä, luovuttamisesta sekä viranomaisen haltuun ottamisesta ja viranomaiselle luovuttamisesta ajokieltoon määrättäessä ja ajokorttia luovutettaessa, koskee myös tutkintotodistusta. Todistuksen voimassaolosta säädetään tarkemmin asetuksella. Ajo-oikeutta ei ole sillä, joka on määrätty ajokieltoon tai väliaikaiseen ajokieltoon. Ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen ajokortti palautetaan haltijalleen tai hänelle luovutetaan uusi ajokortti. Jos ajokorttia ei ole saatu poliisiin haltuun, ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun asianomaiselle luovutetaan uusi ajokortti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

70 §

Ajokorttilupa

Poliisi myöntää luvan ajokortin saamiseen (*ajokorttilupa*) hakijalle, joka täyttää asetuksella säädettyt terveystaamukset ja jota ei alkoholin tai muun huumaavan aineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi.

70 §

Ajokorttilupa

Poliisi myöntää luvan ajokortin saamiseen (*ajokorttilupa*) hakijalle, joka täyttää asetuksella säädettyt terveystaamukset ja jota ei alkoholin tai muun huumaavan aineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi. *Ajokorttilupaa linja-auton tai raskaan ajoneuvoyhdistelmän kuljettamiseen oikeuttavan ajokortin saamiseksi ei myönnetä, jos hakijan ikä 72 §:n 3 momentin mukaan on esteenä ajo-oikeuden saamiselle.*

71 §

Ajokortin luovuttaminen

Ajokortti luovutetaan sille, joka on saanut ajokorttiluvan ja täyttää asetuksella säädetyn ikävaatimuksen ja on suorittanut hyväksyttävästi kuljettajantutkinnon tai, milloin kysymyksessä on kahdeksi vuodeksi saadun auton ajo-oikeuden jatkaminen, joka on saanut säädetyn jatko-opetuksen. Kahdeksi vuodeksi saatua auton ajo-oikeutta jatkettaessa ajokortti luovutetaan aikaisintaan kuusi kuukautta ennen voimassaoloajan päättymistä. Ajokorttia ei luovuteta, jos ajokorttilupa on peruutettu tai jos ajokorttiluvan myöntämisen jälkeen on ilmennyt este sen myöntämiselle tai peruste ajokieltoon määräämiselle.

71 §

Ajokortin luovuttaminen

Ajokortti luovutetaan sille, joka on saanut ajokorttiluvan, täyttää asetuksella säädetyn ikävaatimuksen ja on suorittanut hyväksyttävästi kuljettajantutkinnon tai, milloin kysymyksessä on kahdeksi vuodeksi saadun auton ajo-oikeuden jatkaminen, on saanut säädetyn jatko-opetuksen. Kahdeksi vuodeksi saatua auton ajo-oikeutta jatkettaessa ajokortti luovutetaan aikaisintaan kuusi kuukautta ennen voimassaoloajan päättymistä. *Tätä määräaikaa ei kuitenkaan sovelleta, jos kysymyksessä on muusta kuin 72 §:n 2 momentissa tarkoitettua syytä uudelleen kahdeksi vuodeksi saadun ajo-oikeuden jatkaminen.* Ajokorttia ei luovuteta, jos ajokorttilupa on peruutettu tai jos ajokorttiluvan myöntämisen jälkeen on ilmennyt este sen myöntämiselle tai peruste ajokieltoon määräämiselle.

72 §

Ajo-oikeuden voimassaolo

Auton ajo-oikeus saadaan kuitenkin ensin vain kahdeksi vuodeksi, milloin sen saajalla ei aikaisemmin ole ollut muuta kuin tässä momentissa tarkoitettua auton ajo-oikeutta Suomessa vähintään kuusi kuukautta. Mikäli ajo-oikeuden haltija on kahden vuoden ajo-

Auton ajo-oikeus saadaan kuitenkin ensin vain kahdeksi vuodeksi, jos sen saajalla ei aikaisemmin ole ollut vähintään kuuden kuukauden ajan Suomessa saatua muuta kuin tässä momentissa tarkoitettua tai tässä momentissa tarkoitettua ajo-oikeuden voimassa-

Voimassa oleva laki

oikeuden aikana määrätty tai hänet olisi voitu määrätä ajokieltoon, myös seuraava auton ajo-oikeus saadaan vain kahdeksi vuodeksi, jollei erityistä syytä muuhun ole.

Milloin ajokorttilupa myönnetään 65 vuotta täyttäneelle henkilölle, sen nojalla saatava ajo-oikeus on 1 momentista poiketen voimassa viisi vuotta. Linja-auton ja raskaan ajoneuvohdistelmän ajo-oikeus päättyy kuitenkin aina ajo-oikeuden haltijan täyttäessä 70 vuotta.

Ehdotus

ollessa alkanutta auton ajo-oikeutta taikka vastaavan ajan ulkomailla annettua ajokorttia, joka on oikeuttanut hänet kuljettamaan autoa Suomessa. Tässä momentissa tarkoitettuun ajo-oikeuteen voidaan yhdistää muu auton ajo-oikeus siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Muu auton ajo-oikeus saadaan kahden vuoden ajo-oikeudesta jäljellä olevaksi ajaksi, jollei 3 momentin linja-auton ja raskaan ajoneuvoyhdistelmän ajo-oikeuden päättymistä koskevasta säännöksestä muuta johdu. Jos ajo-oikeuden haltija on kahden vuoden ajo-oikeuden aikana määrätty tai hänet olisi voitu määrätä ajokieltoon, myös seuraava auton ajo-oikeus saadaan vain kahdeksi vuodeksi, jollei erityistä syytä muuhun ole.

Milloin ajokorttilupa myönnetään 65 vuotta täyttäneelle henkilölle, sen nojalla saatava ajo-oikeus on 1 momentista poiketen voimassa määrääjän, enintään viisi vuotta. Jos luvan saajalla on ennestään ajo-oikeus, uusi ajo-oikeus saadaan siitä jäljellä olevaksi ajaksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi. Linja-auton ja raskaan ajoneuvohdistelmän ajo-oikeus päättyy kuitenkin aina ajo-oikeuden haltijan täyttäessä 70 vuotta.

Jos ajo-oikeuden voimassaolon jatkamiseksi haetaan ajokorttilupaa tai, jollei uutta ajokorttilupaa vaadita, esitetään säädetyt selvitykset ennen ajo-oikeuden päättymistä, ajo-oikeus jatkuu Suomessa, jollei estettä siihen ole, 64 §:n 2 momentista poiketen siihen saakka, kun uutta ajo-oikeutta vastaava ajokortti luovutetaan, kuitenkin enintään asetuksella säädettyä ajan edellisen ajo-oikeuden voimassaolon päättymisestä. Jos ajo-oikeuden voimassaolo jatkuu uudelleen tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettulla ajo-oikeudella, jonka saamisen edellytyksenä on kuljettajantutkinnon suorittaminen uudelleen, ajo-oikeus jatkuu kuitenkin siten kuin 64 §:n 2 momentissa ajo-oikeuden alkamisesta säädetään.

Ajokortin voimassaolosta säädetään tarkemmin asetuksella. Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä ajokorttiin tehtävistä merkinnöistä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

73 §

73 §

*Terveystilan valvonta**Terveystilan valvonta*

Ajo-oikeuden haltijan on toimitettava poliisille lääkärintodistus kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän on täyttänyt 45, 50, 55, 60 tai 65 vuotta. Tätä velvollisuutta ei kuitenkaan ole silloin, kun mainitun määräajan alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta ajo-oikeuden saamisesta tai ammattiajoluvan myöntämisestä.

Suomessa vakinaisesti asuvan ajo-oikeuden haltijan on toimitettava asuinpaikkansa poliisille lääkärin tai optikon antama todistus näkökyvystään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän on täyttänyt 45 vuotta. Kuorma-auton tai linja-auton ajo-oikeuden haltijan tai henkilöauton ammattiajoluvan haltijan on toimitettava lääkärintodistus asuinpaikkansa poliisille kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän täyttää 50, 55, 60 tai 65 vuotta, ja muun ajo-oikeuden haltijan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän täyttää 60 vuotta. Tässä momentissa tarkoitettua velvollisuutta ei kuitenkaan ole silloin, kun mainitun määräajan alkaessa on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta ajo-oikeuden saamisesta tai ammattiajoluvan myöntämisestä, jonka yhteydessä on esitetty lääkärintodistus tai lääkärintodistuksen esittämisestä muun vastaavan syyn johdosta.

75 §

Perusteet ajokieltoon määräämiselle

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 2 tai 4 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

2) jos hän ei poliisin asettamassa määräajassa ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajokoetta tai ajonäytettä;

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 2 ja 4 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

2) jos hän ei poliisin asettamassa määräajassa ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai optikon antamaa todistusta taikka suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajokoetta tai ajonäytettä;

76 §

76 §

*Perusteet väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle**Perusteet väliaikaiseen ajokieltoon määräämiselle*

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa:

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) jos on syytä epäillä hänen syyllistyneen törkeään liikenteen vaarantamiseen tai huumantuneena ajamiseen; *tai*

3) jos on todennäköistä, että edellytykset ajokiellon määräämiseen 75 §:n 2 momentin 3 - 6 kohdan nojalla ovat olemassa.

2) jos on syytä epäillä hänen syyllistyneen törkeään liikenteen vaarantamiseen tai huumantuneena ajamiseen;

3) jos on todennäköistä, että edellytykset ajokiellon määräämiseen 75 §:n 2 momentin 3 - 6 kohdan nojalla ovat olemassa; *tai*

4) jos on ilmeistä, että ajo-oikeuden haltijan ajokyky on sairauden, vamman tai muun sellaisen syyn vuoksi siinä määrin heikentynyt, että siitä aiheutuu ajon jatkuessa olennaista vaaraa muulle liikenteelle eikä terveydentilan selvittämistä 73 §:n 2 momentin mukaisesti voida tästä syystä pitää yksinään riittävänä.

77 §

Väliaikaisen ajokiellon kesto

Edellä 76 §:n 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa väliaikaiseen ajokieltoon määränneen poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava toimenpiteestä ajokiellosta päättävälle poliisille, jonka on viipymättä päätettävä ajokiellosta.

Jos 76 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettusta teosta ei nosteta syytettä tai syyte hylätään tai jos teosta määrätään ajokielto ehdollisena, poliisin on viipymättä palautettava ajokortti. Poliisin on viipymättä palautettava ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta ajo-oikeuden haltijalle myös, jos ajokieltoa ei 76 §:n 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa määrätä.

Edellä 76 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuisa tapauksissa väliaikaiseen ajokieltoon määränneen poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava toimenpiteestä ajokiellosta päättävälle poliisille. *Tämän on viipymättä 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa päätettävä ajokiellosta tai 4 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa väliaikaisen ajokiellon pitämisestä voimassa.*

Jos 76 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettusta teosta ei nosteta syytettä tai syyte hylätään tai jos teosta määrätään ajokielto ehdollisena, poliisin on viipymättä palautettava ajokortti. Poliisin on viipymättä palautettava ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta ajo-oikeuden haltijalle myös, jos 76 §:n 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokieltoa ei määrätä *tai jos 76 §:n 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa väliaikaista ajokieltoa ei pidetä voimassa.*

106 a §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen on voimassa, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, jollei toisin ole erikseen säädetty.

106 a §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta poliisin ja lääninhallituksen antamaan päätökseen on voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei toisin erikseen säädetä. Poliisin ja

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Poliisin antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen. Opetus- ja harjoituslupaa koskevasta poliisin päätöksestä valitetaan kuitenkin lääninhallitukseen. Autokoululuvan saamista koskevista lääninhallituksen päätöksestä valitetaan liikenneministeriöön.

Poliisin ja lääninhallituksen antama päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

lääninhallituksen antama päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1998.

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen suoritetuista kuljettajantutkinnoista annettuihin todistuksiin. Tätä lakia sovelletaan ajo-oikeuden jatkamiseen, jos 72 §:n 5 momentissa tarkoitettu hakemus tehdään tai muu selvitys esitetään tämän lain voimaantulon jälkeen. Tämän lain 73 §:n 1 momenttia sovelletaan ajo-oikeuden haltijaan, joka täyttää mainitussa momentissa säädetyn iän tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain voimaan tullessa liikenneministeriössä tai lääninhallituksessa vireillä olevat valitukset, jotka tämän lain voimaantulon jälkeen kuuluvat korkeimman hallinto-oikeuden tai lääninoikeuden toimivaltaan, siirretään käsiteltäviksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa tai asianomaisessa lääninoikeudessa.
